

240 . Vințu de Jos | Județ: Alba | Punct: Mănăstirea Dominicană și Castelul Martinuzzi | Anul: 2001

Anul: 2001

Cod RAN: 8835.02; 8835.07

Perioade: Evul Mediu

Epoci: Evul Mediu

Categoriile sit: Religios, ritual și funerar

Autori: Alina Bădescu, Ionuț-Cosmin Codrea, Adrian Andrei Rusu, Ioan Barbu

Instituții: Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca, Universitatea "Babeș - Bolyai", Cluj-Napoca

Raport

Campania anului 2001 s-a desfășurat în intervalul 15 august - 20 septembrie

Fondurile de cercetare au aparținut, în exclusivitate, Ministerului Culturii și Cultelor. A fost a noua campanie de cercetare.

Secțiunile arheologice trasate au fost următoarele: S XXXVI (6 x 3,50 x 3 m) a fost trasată în nava bisericii, aproape de latura de N a sa, la cca. 5 m distanță de umărul altarului. S XXXVII (6 x 2,50 m x 2,80 m) a fost amplasată pe latura de N a sanctuarului, la cca. 3 m de umărul navei. Se afla la 15 m distanță de extrema de E a secțiunii S XXXVI. Ei i s-a adăugat o casetă C XXXVII, în extremitatea de V a sa, acolo unde profilul s-a prăbușit datorită existenței, la mică distanță, a unui zid transversal.

S XXXVIII (7 x 2,50 x 2,70 m) a fost amplasată în zona de S a complexului constructiv, raportată fiind la secțiunea S XXVIII.

Caseta F (= fântână) a fost amplasată pe locul unde a fost identificată, în anul 1991, fântâna din curtea castelului. Inițial a avut dimensiunile de 2 x 2 m, dar s-a extins mai apoi, către S-E, cu încă un perimetru de cca. 1,50 x 1,50 m, pentru a prinde toată suprafața ghizdului și a avea posibilitate de manevrare a pământului extras de la adâncime. Perimetrul propriu-zis al fântânii a fost excavat până la adâncimea de - 3,80 m, loc în care a fost întâlnită apa freatică.

Elementele constructive.

Nava bisericii. A fost regăsită aprox. paralel cu latura de N a secțiunii S XXXVI. Dincolo de jumătatea profilului, zidul s-a descoperit pe întreaga suprafață. A fost identificat al doilea contrafort, din nordul navei, element constructiv presupus deja din poziția traveelor. Ceea ce este foarte important este constatarea că, de-a lungul acestei laturi, în interior, nu s-a mai descoperit nici un stâlp adosat, dovedindu-ne că, inițial, a existat un proiect, din care s-au realizat doar doi astfel de stâlpi, la limita de V a primei trave a navei, care proiect a fost modificat radical în etapa următoare de construcție.

Noutatea absolută a constat din descoperirea unei intrări în navă, dinspre N, respectiv dinspre drumul principal de circulație, medieval, dar și contemporan. Intrarea a fost realizată printr-o evazare de la interior spre exterior, fără nici un fel de elemente decorative de ancadramente, conservate in situ. Pragul a fost realizat din cărămizi romane, alternate cu cărămizi medievale și pietre.

Tot legat de mobilierul interior, în colțul de N-E al secțiunii a fost regăsită parțial, urma unei baze de altar secundar. Este cel de-a treilea descoperit în ansamblu.

Corul, cercetat prin secțiunea S XXXVII, a adus și el unele noutăți constructive importante. S-a stabilit definitiv că, în afara laturilor de închidere a absidei, pe laturile sale lungi, nu au fost elemente decorative care să coboare la nivelul podelelor. Acestea din urmă, nu au fost uniforme pe toată lungimea sa. Dacă, spre extrema de E, au fost descoperite podele așezate pe bârne, jumătatea de V posedă aceleași elemente de

cărămidă, ca și restul navei. În această podea au fost identificate urmele unor șiruri, aprox. paralele, de mici țărugi (?). Funcționarea acestei orânduiri este incertă tocmai datorită imposibilității stabilirii cronologiei sale. Dacă este târzie, atunci ea trebuie asociată obligatoriu cu zidul transversal, despre care vom relata în continuare.

Către extrema de V a secțiunii, respectiv la profilul scurt, a fost descoperit un zid adosat peretelui corului. Gros de 0,80 m, el a fost ridicat în cea mai mare parte din pietre profilate ori neprofilate medievale. După ce străbate lățimea secțiunii, el se oprește la cca. 0,15 m de profilul de S. Acolo trebuie să fi funcționat o intrare. La nivel inferior este înzestrată cu un prag, iar în elevație, se distinge curbura unui arc de portal.

Apreciem că este o amenajare foarte târzie (sec. XVII ?), care delimita un spațiu în care a funcționat - conform datelor arheologice din campaniile precedente - o pivniță-depozit de cereale.

Fântâna. A fost construită uniform, din piatră de râu, lipită cu pământ, cu un diametru de m. A fost golită, cu mijloace speciale, până la adâncimea de - 3,80 m față de nivelul actual de călcare. La acest nivel a fost atinsă apa freatică. Până la acest nivel, nici unul dintre materialele scoase nu au fost medievale, ci moderne. Ele dovedesc folosința fântânii până în secolul al XIX-lea și ridică întrebarea dacă a fost sau nu vechea fântână a mănăstirii.

Clădire din sudul complexului. Această clădire este o noutate. Ea se datează într-o fază târzie a complexului (sec. XVI-XVII), fiind situată pe un loc unde, odinioară (sec. XIV-XV), fusese o pantă accentuată. Surprinderea ei la capătul profilului scurt al secțiunii S XXXVIII, a împiedicat orice fel de aprecieri făcute cu privire la formele sale. Ceea ce știm este doar că a avut o latură orientată E-V. Din caracteristicile sale constructive, reținem doar fundația în ic, coborâtă până la solul viu și un umăr de fundație destul de neglijent.

Palisada din sec. XVI. A fost regăsită în S XXXVII. Cele două rânduri de pari, care au compus-o se regăsesc și aici. Cei exteriori sunt mai bine înfiți. Grosimile de 0,20-0,24 cm se păstrează cu consecvență. Datarea sa în secolul al XVI-lea, nu se modifică. Ca o noutate înregistrăm aici un canal de drenaj care străbate grosimea palisadei, de la N la S. Un tub de lemn (?) a fost acoperit cu un șir de cărămizi.

Morminte. Au fost descoperite cinci morminte, atât în navă (M 70 - M 73), cât și în cor (M 74 - M 76). Caracteristicile mormintelor se păstrează: inventarul este extrem de sărac. De astă dată, șansa a făcut ca din groapa de umplere a lui M 70 să iasă la lumină o monedă de sec. XV, iar din M 75 ? o aplică, în zona bazinului, urmele de cuie de sicriu și din benzile care încingeau sicriul. Oase umane răvășite au fost descoperite atât în navă, cât și în cor.

Materiale arheologice.

Piese de piatră reprezintă, ca de fiecare dată, cele mai importante materiale descoperite la Vințu. O parte dintre ele au fost găsite în nivelele de dărâmare, altele reclădite în zidul transversal, care a compartimentat suprafața corului, după secolul al XVI-lea. O frumoasă piatră profilată, poate reutilizată (romană ori altă fază medievală), a făcut parte dintr-un soclu. Mici fragmente de baghete, alăturate unor scotii largi, au fost identificate în groapa de reparare-refacere din navă. Tot de acolo provin fragmente de diferite dimensiuni ale unor ogive, de forme identice. Tipul este cunoscut deja la Vinț, din alte campanii, și se datează în secolul al XIV-lea. Numai datorită demolărilor zidului transversal, s-au putut observa, în structura sa, cu profilaturile orientate către miezul zidului, două componente de soclu (?), cu modelaj aprox. identic. Este vorba despre o scotie mai largă, încadrată de două baghete cu alte retrageri unghiulare. La baza aceluiași zid a fost întâlnită o piatră profilată provenită din stâlpul adosat de la limita de N-V a primei travei a navei.

Piese de metal.

b. 1. Monede. Au fost regăsite două piese numismatice medievale. Una, de la mijlocul secolului al XV-lea, a fost descoperită în umplutura mormântului M 70 (S XXXVI). Cealaltă a fost găsită în straturi formate din aruncarea unor resturi menajere (S XXXVIII).

b. 2. Piese de bronz. Un fost descoperite două ace de păr, cu gămălie simplă (S XXXVII și S XXXVIII), o mică aplică de curea foarte pliată, din groapa de mormânt a lui M 7?. O încadrare imprecizabilă o deține o

---

piesă de podoabă care are forma unui triunghi cu colțuri rotunjite, compusă din două rame-cadre între care s-au fixat, prin monturi de gheare, mici pietre șlefuite, gălbui. Alte fragmente de plăci de bronz, provin, după toate probabilitățile, de la vase.

b. 3. Piese de fier. Acestea constau dintr-un pinten aproape întreg, o cataramă cu spin, de formă dreptunghiulară, o verigă de ham, o aplică de broască, decupată în forma unui cvadrilob, piroane de construcție, cuie de șindrilă. Din fântână provine o fereastră târzie, cu doi batanți de tablă, ramă de fier și balamale prelungite cu capete ornamentate.

b. 4. Sticlăria. Ochiurile de geam, rare, aparțin tipurilor cunoscute. Vesela. În afara unui fund de flacon mic, din pastă maronie, nu s-au descoperit decât fragmente mici de vase, din aceeași pastă, dar și din sticlă de import, transparentă.

b. 5. Ceramica.

Cahlele. Repertoriul lor, remarcabil la Vinț, se întrecește prin campania anului 2001, cu o noutate de foarte mare importanță: o piesă care îl reprezintă pe "cavalerul în turnir" (mijl. sec. XV), traforată. Este a doua piesă de aceeași factură, descoperită în Transilvania, după cea de la Hunedoara (astăzi pierdută). Pe lângă această cahă, am regăsit cahle cu reprezentarea Sf. Gheorghe (două ipostaze), cahla reprezentându-l pe Samson în luptă cu leul, cahă cu "pasărea Phoenix", cahle cu decor "în oglindă", cahle-oală cu gura pătrată. Cahle tipic habane, cu smalț alb sau albastru au apărut în fragmente foarte mărunte.

Ceramica comună este reprezentată prin două loturi mai importante de materiale, ambele provenite din S XXXVII: unul cu vase din sec. XVI, altul cu vase din sec. XIV-XV. În acest din urmă lor, a apărut, ca o raritate, un fund de vas cu "marcă de olar".

Materialele arheologice aparțin Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei, de la Cluj-Napoca.

Informații suplimentare online

[Raportul 1556 din cronica.cimec.ro](http://raportul1556.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.foolosind.mapserver.cimec.ro)
